

DIALOGUS VIII.

De

Numis PHILIPPORUM, & aliis ad
usque DIOCLETIANUM.

TULLIUS.

I.

AB illo Dialogum novum auspicamur, sub quo Roma Millenariorum novum ordiebatur, Ludis Secularibus splendidissimis dedicatum. Nempe *M. Jul. Philippus*, patre latronum duce natus in Arabia, inde *Arabs cognomine*, cæde *Gordiani* infontis atque immeriti, adeo Quirites offenderat, ut mox *Marcum Marcium* aliquem, cognomento *Philosophum*, Imperatorem diceret Senatus: qui tamen subito Prætorianis in ædibus decepsit. Successor eius *Luc. Aurel. Sever. Hostilianus*: verum & hic protinus occubuit, culpa quidem in medicos, venam male solventes, reiecta. Suscipio autem non minima fuit, amborum apud funera fraudem *Philippi* intervenisse, qui ambitus maximi fuit, miræ calliditatis, & audaciæ summæ. Hic itaque rerum tandem potius, ut tanta Senatus ac Populi adversum se animi ulceræ nonnihil saltem leniret, profusissimis sumtibus secularia populo spectacula dedit, filio, qui eadem nomina gessit, Cæfare dicto, juvene tam severo tamque tristi, ut vix demum risuisse creditur. Christianos ambos fuisse multi contendunt suauu *Marcia Otaciliae Severæ*, quam senior *Philippus* Uxorem, junior Matrem habuit: verumtamen æque graves ac multi id negant, idque disquirere hujus loci non est. Mores certe ac gesta hujus Augusti e fidei Christianæ præscripto haud fuisse videntur. Cæterum utrosque, patrem ac filium eadem ruina brevi involvit, in quam *Gordianum* impulerant. Postquam enim exercitus Illiricus *Decium* Imperatorem salutasset, movens in eum *Philippus* senior a suis Veronæ, junior Romæ a Prætorianis occisus, An. imp. 6. Chr. 249.

PUB. Utriusque teneo numos plures in argento, & ære: quod II.
tamen miror, video in iis patrem & filium promiscue jam lauro, jam
corona

DIALOGUS VIII. PART. I.

corona radiante ornatum. Quinimmo filium insuper diserte in quopiam lego Imperatorem atque Augustum. *TULL.* Poterat *Philippus* pater, ut ludos seculares Augustiores redderet, Augustum dicere filium, atque imperii participem facere: neque diffitetur hoc numus *Philippi* filii, quem in cæteris habes, *Adversa* quidem capite nudo eundem, & cum elogio Cæsaris fistens, in *Aversa* tamen sic inscriptus: SÆCULARES AUGG. ubi GG. duplex legendum est *Augustorum*, non *Augusti*. Ex quo nempe *M. Aurelius* omnium primus *L. Verum* secum dixit Augustum, & hoc sublato, filium *Commodum*, testibus numis, ejus exemplo etiam *Septim. Severus* id gratiæ contulit in filios suos *Caracallam* primum, postea & *Getam*. Senatus ipse *Balbinum* ac *Puppienum* simul Augustos edixit: ut adeo novum non fuerit, filium *Philippum* cum patre Augusti elogio honoratum, neque *Cl. Harduino* affidentium, quod *III. Spanhemius* monet, *Gratianum* tandem omnium primum fuisse, cui obtigerit, patre *Valentiniano* adhucdum superstite, *Augustum* prædicari. Illud vero insolens magis, numos *Philippi* filii, et si tam juvenis, ut an. ætat. 12. jam extinctus fuisse scribatur, facie tamen prope eadem, qua Patris, qui vir erat proiectus, esse signatos, quod *Cl. Patinus* animadvertis. Non sane hic aliud supereft, quod dicam, nisi, propinquis jam illis temporibus, quibus labi vehementer imperium cœperat, artis cum imperio quoque collabentis incuriam intervenisse. *PUB.* Facile ut id credam, inducor: tot etenim cædes Augustæ quanto non turbine Urbem æternam concusserint? Reæte quidam cecinit: *Pace vigent artes.*

TULL. Cæsis *Philippis*, Sarmatici limitis Dux, *Publ. Carvilius Marinus* suorum quidem militum temeritate tyrannidem arripuit: eorum autem nova factione æque cito occubuit. Quare *Trajanus Decius* in imperium succedit Pannonia oriundus. Romanis Imperator optimus dicitur, belli pacisque artibus *Trajano* parum inferior: at in Christi Ecclesiam atrocissimus fuit. In Scythes movens, semel, ac iterum vicit: tandem in insidas pertractus, pugnando siccubuit, palude mersus, An. æt. 50. imp. 3. Chr. 251. Numi ejus undique obvii, sed ob multa nomina a tirone ægre leguntur. *PUB.* Unum idcirco, ut reor, pinxisti, in quo legendo magnopere hallucinor. *TULL.* Ita habet: IMP.erator. C.neus. M.effus. Q.intus. TRAI.anus. DECIUS AUG.us. Filius ei fuit *Quint. Herennius Etruscus Messius Decius*, imperii consors, prælioque eodem peremptus cum patre: numi ejus perrari.

IV. *PUB.* Numorum gratia fere tota jam perit: pro magnis parvi succedunt, pro solidis leves, tincti pro argenteis: vultuum, figurarum, lite-

Tab. II.
Num.
VIII. &
IX.

Spanh. T.
II. p. 375.

Patin.
Impp.
p. 303.

literarum elegantia fugit : paulo post res ad triarios rediet. **TULL.**
 Hinc est, quod cum *Gallieno*, a quo non longe jam absimus, quidam
 cimelia sua concludant. Nos tamen ultra progrediamur, ne Numos, sui
 duntaxat causa, sed Laconicæ potius, quæ in iisdem latet, Sapientiæ
 ergo amemus. Adhuc nos erudiant, filiumque saltem historiæ perte-
 xent. Neque etiam persuadeas tibi, nulla grandia, egregia, splendida,
 manuque artifice facta temporum horum monumenta penitus supere-
 se: cubant in Regum ac Principum Gazis, rara tamen, quorum imagi-
 nes præstantes Antiquarii jam dudum vulgarunt.

PUB. Decium proxime apnd me sequitur *C. ajus.* **VAL.** ens. **HOS-**
TILIANUS MESS. ius. **QUINTUS CAES.** ar. **TULL.** Hic sane non
 obvius est, æreus, ac mediæ formæ. Filium fisiit alterum *Trajani decii.*
 quem sive genuit, sive adoptavit. Pater eum Cæsarem dixit, Senatus
 a morte illius Augustum, voluitque, ut cum *Gallo*, a militibus accla-
 mato, imperaret. Obiit vero brevi ex peste. Ab hoc quidem adop-
 tatum fuisse *Gallum* aliqui volunt. qui rursum filium suum *Volusianum*
 imperii consortem accepit. Ignavus autem erat, fœdusque cum Scy-
 this pepigerat, ut tributum eis solveret: quare milites ejus pertaesi,
 unacum filio eum obtruncarunt, An. imp. 3. Chr. 254. **PUB.** Utrius-
 que numos habeo: in primo, ni fallor, hæc sunt. **IMP.** erator. **CAES.**
 ar. **C. ajus.** **VIB.** ius. **TREB.** onianus. **GALLUS AUG.** iustus. In al-
 tero lego: **IMP.** eratori. **CAES.** ari. **C. ajo.** **VIB.** io. **VOLUSIANO**
AUG. iusto. **TULL.** Probe singula: hi interim numi haud infre-
 quentes.

PUB. Excipit hos apud me numos ærens medius, in quo caput lau-
 reatum hæc circumstant. **IMP.** **CAES.** **C. ajus.** **JUL.** ius. **ÆMILIA-**
NUS. **AUG.** iustus. **TVLL.** Fide, sed cui, vide. **Æmiliani** numi om-
 nes rarissimi, ait *Patarol.* Rara hujusmodi avis non fieta in tuo quid
 columbario? Sine tamen interea: maximi est nominis Princeps, natio-
 ne Maurus, Pannoniæ exercitaum rector, Scythis ferocissimus, atque
 idcirco pro *Gallo* ignavo acclamatus. Dum vero a spectata ejusdem
 bellica virtute spem optimam caperet Roma, quemadmodum & numi
 tui Aversa Spem Publicam exhibet, alibi acclamat *Valerianus*: quo
 appropinquante, perfide desertus a suis, imo cæsus est *Æmilianus*, im-
 periæ mense 3.tio.

PUB. Exiguam apud me gratiam habent numi *Valeriani* minuti,
 quibus circa caput radianti corona cinctum hæc Legenda. **IMP.** **C.**
 Æsar. **P. ublius.** **LIC.** inius. **VALERIANUS PIUS FEL.** ix. **AUG.**
 iustus. **TULL.** Augustum eum, nobilissimi generis, salutavit exercitus
 • **Pars I.**

V.

VI.

VII.

Rhaeticus: historiographi alii laudant: alii vituperant: Christianis acerbus fuit: omnium vero miserrime periit. Pugnans enim in Persas, captus a Rege Sapore, cum eundem redimere filius Gallienus aut nollet, aut Persæ non dimitterent, multis annis Saporis, equum scandenti, scabelli loco esse debuit, cum consenesceret, vivo pellis detracta.

- VIII. **PUB.** Teneo *Gallienum* aliquoties, sed in ære vilissimo, his quidem nominibus. **IMP.** C. *af.* *P. ublius.* **LIC.** *iinus.* **GALLIENUS** **AUG.** *ustus* **TULL.** *Valeriani* filius erat, optime educatus, literisque non mediocriter eruditus. A Patre Cæsar, hocque capto, Imperator dictus An. 260. fertur de redimendo eo nihil sollicitus, sed disciplinæ liber in devia ivisse, libidini se, atque ignaviæ summiæ indulgens. Unde omnes prope in omnibus imperii fœde collabentis provinciis duces nova moliti, cuncta sanguine cædibusque miscuerunt: ut uno prope tempore 30. Tyranni, suis quisque in partibus, suorum militum ope, Imperium arriperent. Ex his *Macrianus & Heraclianus* prope Mediolanum occurrentes Gallieno, qui contra *Aureolum* moverat, eum occiderunt An. imper. post patrem 8. Chr. 268. Tyrannorum omnium nomina si velis ac quantulumcunque de iis historiæ supereft, *Patarolum adi.* **PUB.** Mihi non plures, quam tres, e toto eorum numero, numeri sunt. In primo lego: **IMP.** C. *af.* *M. arcus.* **CASS.** *ius.* **LAT.** *ienus.* **POSTHUMUS** *Pius.* **F.** *elix.* **AUG.** *ustus.* **TULL.** Hic trans-Rhenani limitis dux fortissimus *Coloniae* imperium invasit. **PUB.** In altero: **IMP.** **CAES.** *M. arcus.* **PIAV.** *onius.* **VICTORINUS PIUS FEL.** **AUG.** *ustus.* **TULL.** Eum Posthumus sibi percharum, virumque strenuissimum, in imperii consortium ultro admisit, a milite autem privato uxoris causa occisum. **PUB.** Tandem in tertio: **IMP.** **HERMIAS VHABALLATUS PIUS FEL.** **AUG.** *ustus.* **TULL.** Fuerat *Odenati* clarissimi Principis, ac Zenobizæ heroicæ pariter fœminæ filius, ab *Aureliano* Imp. cum matre captus, & Romæ ductus in triumphum. Priusquam vero a *Valeriano* atque *Gallieno* penitus recedamus, monere te libet **Spanh.** **T.** cum Ill. *Spanhemio*, tres fuisse *Valerianos*, *Gallienos* duos. *Valerianus namque infelix ille Augustus*, a Persis excoriatus, non solum *Gallienum* filium habuit, verum etiam *Valerianum* aliquem, Cæsarem primum: deinde cum fratre Augustum: & rursum nepotem quempiam ex filio *Gallieno*, pariter dictum *Valerianum*. Unde *Pontianus* in vita S. Cypriani alicubi scribit: **VALERIANUS** (nimiram senior) & **GALLIENUS** *Augusti*, & **VALERIANUS** Nobilissimus Cæsar. Similiter *Gallienus* præter *Valerianum* maxime juvenem filium insuper habuit *Gallienum*: licet is in numis potius *Cornel. Saloni* *Valerianus* a Matre & Avo appelletur.

PUB. Vertit jam ordo ad *Claudium*, cujus numum tibi pingere libuit, ut horum temporum forma, incomptior semper atque negligenter in numis, mihi luculentius demum appareret. Corona hic Princps est radiante, elogijs insuper brevissimis: IMP. CLAUDIUS. P. F. AUG. Moles parva & ærea, argento solummodo tincta. TULL. Fabrica nimurum tam sequioribus seculis congrua. Porro M. Aurel. Tab. II. *Claudium* Dalmatam moriens *Gallienus*, velut Ducem exercitus sui, Imperatorem designavit, Senatus milesque confirmavit. Mox *Aureolum* vicit tyrannum: in Gothis vero trecentorum viginti millium stragem edidisse fertur, nisi historiæ calamus hic oppido exerraverit, inde Gothici cognomen adeptus: quo hodie plerumque appellatus, a primo *Claudio* e gente Cæsarum, atque *Caui* successore discernitur. Moribus bonis, prudentia magna, & parsimonia vitæ laudabili fuit, brevis tamen imperii: cum Sirmiæ in Pannonia peste obiret, anno altero. Senatus deinde M. Aurel. *Quintilium*, fratrem *Claudii*, Augustum dixit, milites pro Appium *Claud.* *Censorinum*. Quoniam vero hic severioris erat disciplinae, eo occiso, *Valer.* seu *Luc.* *Domitium Aurelianum*, Pannonem, aut Daemum, acclamarunt: cui imparem se videns *Quintillus*, ipse venas fibi solvit post aliquot dies.

PUB. Rursum tuis Tabellis inseruisti numum *Aureliani*, qualem in pluribus eum admodum, quo & *Claudii* numus, signatis, unicum teneo atque singularem, æreum cæteris majorem, tinetumque argento. Ibi namque corona est admodum pretiosa, ac gemmis divite, quæ quidem radianti ex parte accedit, angustis tamen non est acuminibus, sed supra rotundis: thorace præterea perornato, sed simplici epigraphe: AURELIANUS IMP. AUG. TULL. Quam vereor, ne tuus hic numus sublestæ sit fidei. Legit forsitan, qui eum finxit, *Aurel. Vio-*
rem ita scribentem de hoc Principe: iste primus apud Romanos Diadema Victor. in capitl innexuit, gemmisque, & aurata omni ueste, quod adhuc fere incognitum Epitom. c. Romanis moribus videbatur, usus est. Non equidem diadema, de quo alibi 35. differam, gestat hic *Aurelianus*, sed coronam duntaxat, novo tamen pentitus modo fabricatam: sed ipsa demum novitas, in re quidem omnino insolita, admodum fide vacillat inter Eruditos, quoisque plures saltem numi eidem suffragium dicant. *Aurelianus* interim adversus hostes in Oriente pariter atque Occidente strenuissime egit; Zenobiam quoque, fortissimam Amazonem, Odenati Tyranni conjugem, quæ & ipsa filiis imperium vindicari adnisa est, debellavit, ac Romæ publico in triumpho deduxit. At vero in Persas movens, militum factione trucidatus est, Anno imper. 5. Chr. 276.

XI. *PUB.* Pari forma, qua ante erat *Claudii* numus, sunt mihi *Taciti* pariter atque *Floriani* numuli, ambo corona radiante, ac prioris Tituli.

IMP. M. CLAUD. TACITUS AUG. Posterioris : IMP. FLORIA-NUS P. F. AUG. TULL. Fratres erant Germani, gente nobili Romana. *Tacitus* quidem, cum imperium sex mensibus vacasset, quod

Sleidan. in Tacito L. alias a Romulo nunquam contigisse animadvertisit *Sleidanus*, a Senatu ir-

II. vitus atque reluctans. *Augustus* tamen est dictus, Princeps bonus, doctus, sobrius. *Scythes* cum ipse, tum per fratrem *Florianum* debellavit. *Ex Asia* vero in *Europam* rediens obiit in itinere, sibi febri, aut insidiis militum, imper. mense 7. mo. Mox vero *Florianus* frater, nemine illi id honoris deferente, Imperatorem se gessit, quasi in hæreditatem *Augusti* fastigii succedens, Verumtamen *Probo* contra eum acclamato, consilii pariter atque auxilii inops, venas, *Quintilli* exemplo, ipse sibi solvit mense altero.

XII. *PUB.* Non paulo alii a prioribus sunt apud me numi hujus, quem

Tab. I. dixeras, *Probi*: quos geminos pinxeras. Primo siquidem in numo coro-

Num. na fulgens radiante, gemmisque ornata, togam habet, ac pallium quale

XIII. & fere est nostris *Augustis*, cum coronam capessunt, fimbriis pretiosis,

XIV. manu præterea sinistra sceptrum gestat, cui *Aquila* infidet, nisi me omnia

fallant. *Legenda: IMP. PROBUS PIUS F. elix. AUG. uestus,* In altero

armatus totus galeam habet radiante corona incinctam, dextra telum

humero impositum sustinet, sinistra clypeum gerit. *Epigraphe: VIR-*

TUS PROBI INVICT. i. AUG. uesti, TULL. Nova utique ista: sed

quorum rationem vix aliam reddas, ac fastum Principis, vel Senatus po-

publique adulationem, aut denique Monetariorum placendi studium.

Cum namque tam confertis agminibus maxime varii populi barbari

imperium undique adorirentur, subinde porro, jam hic quidem, jam ali-

bi, vincerent Imperatores, Regum, quos devicerant, cum corporis tum

capitum ornamenta æmulandi eos cupide incesserat. Patres deinde ac

populus, Principum suorum virtute in tot miserrimis turbis subinde re-

spirantes, eisdem facile indulsero, quod & gratum putabant, & gratitu-

dinis suæ monumentum: licet ejusmodi foret, quod olim, pacatiore

imperio, velut Regiæ notam potestatis, cane pejus & angue oderunt.

Monetariorum vero, favoris aucupandi gratia, admodum intererat, ty-

pis suis & nova & illustriora semper moliri. Gemmarum usum, ut

paulo supra audisti, *Aurelianu*s cœpit, reliqui parem splendorem haud

illibenter admisere: unde deinceps brevi omnibus in capitibus marg-

ritas videbis.

Scipionem quod attinet, aquila conspicuum, ille non tam Regium. esse sceptrum videtur, quam victoriæ nota, atque triumphi: aut, si malis, Consulis decus. Consules namque sceptro usos eburneo, cui Aquila insideret, jam tibi in Exercit. Proxim. Dial. XIX. n. 12. suggeſſi. *Probus* porro, quemadmodum & cœteros hactenus Augustos, Consulatum diligenter gesiſſe, licet in numis describi non solitum, Fasti Consulares demonstrant. Satis erat, dici eos Augustos: quo uno summo ac maximo nomine summa omnia munia brevissimo compendio fuere complexi. Victoribus autem, ac triumphum agentibus, dum quadrigis veherentur, similem in manu scipionem aquila illustrem fuisse, tritum est, numisque testibus in III. quidem Parte nostra liquebit. Quod armatus altero in numo appareat *Probus*, corona nihilominus radiante incinctus scribaturque: *Virtus Probi invicti Augusti*: quam epigraphen Aversæ alias frequentius exhibit, insignem Victorem, cumque Augustum luculente eloquitur, tanto magis, quod pacem insuper considerit. Aversa namque *Pacem laudat Augusti*.

PUB. An suo hæc merito *Probus*? An omen in nomine? *TULL.* XIV.
 Ignobilis genere Sirmii natus, patre, ut volunt, olitore *M. Aurel. Valerius Probus*, vir disciplinæ severissimæ, & miræ in bello virtutis, prope puer, *Valeriani Aug. judicio*, Tribunus militibus in imperium subrogatus, *Saturninum*, *Proculum*, *Bonosum* tyrannos dejecit, barbaros undequaque debellavit, aut terruit. Militem otiosum esse non sinens, cum bello vacaret, agri vinique cultura exercuit, aliisque jugibus operibus distinuit: quo vero factum, ut, licet optimis Principibus merito accenseretur, nefario tamen, & ipsis Authoribus pœnitendo mox sceleste, eum e medio tollerent. An. Æt. 50. imp. 6. Chr. 282. Tumulo ejus hoc elogium apposuere.

Hic PROBUS Imp. vere PROBUS situs est
 Victor omnium gentium barbarum
 Victor etiam Tyrannorum.

*Patin. in
Imp. p.
349.*

Ad eum *Vopiscus* ita fatus est: *Tu Francicus, ac Gothicus, tu Sarmaticus, tu Parthicus, tu omnia.* *Vopisc. in
Probo.*

PUB. Quoniam hunc Dialögum ad usque *Diocletianum* producere cupis, restant nobis adhuc numi, qui *Carum*, atque *Numerianum* deinde, & *Carinum* ob oculos ponunt. Corona omnes sunt radiante,

XV.

& brevissimo titulo : id vero peculiare , quod numi *Numeriani* atque *Carini* , qui eos adhuc Cæsares laudant, nondum Augustos , sic habent : M. AUR. NUMERIANUS NOB. ilissimus. Cæsar. TULL. Spanb.
T. II.
p. 387. seq. Hæc Nobilissimi appellatio , teste Ill. Spanhemio , in Lapidibus quidem veteribus jam *Commodo* Cæsari , deinde *Maximo* filio *Maximini* tributa , primum tamen omnium in hoc numo *Numeriani* comparet , abinde in omnes pervagata. Quamquam in numis *Commodianis* , *Getæ* insuper , ac *Philipporum* , jam legatur : NOBILITAS AUG.isti. vel *Augusta* : quod fere titulo *Nobilissimi* æquivalet. Animadvertisit porro Vir idem Ill. omnium prope numorum *Oedipus* in summis maximus , factum paulatim , ut Augustorum filii natu majores Cæsares dicerentur , minor res vero *Nobilissimi* elogium ferrent , quod subinde ad Agnatos quoque , immo & extraneos clare meritos ampliabatur. Quare *Nobilissimi* Cæsaris elogium summa omnia , Liberis Augustorum cum ætatis discretione singillatim tribui solita , junctim complectitur.

XVI. Historiam quod attinet , M. Aurel. *Carus* a militibus Probo sufficitus est , bellica virtute clarissimus , Senatu tamen maxime adverso , & sua ei suffragia ægerrime tribuente , ob metum duntaxat *Carini* , quem *Carus* , præter *Numerianum* bonum , maxime improbum ac juniorem filium habuit. Felix pater in Persas , atque Sarmatas fuit , postremo fulmine ictus , an. imper. altero. Successit ei *Numerianus* filius , qui patrem ita flevit , ut oculis fere deslitueretur. Quare lectica vehi debuit : id quod copiam præbuit *Apro* , socero suo , imperium affectanti , ut eum , quamvis foret ingenitæ pietatis , literis præterea non mediocriter eruditus , clam nihilominus ambitus causa feriret , nihilo fecius tamen , tegendi criminis ergo , exanimem illum Augusta sua in lectica ante exercitum tamdiu deportari curaret , donec nimius cadaveris fætor cædem manifestaret. Imperabat postea quidem *Carinus* pro fratre , sed homo fœdus ac improbus : contra quem *Diocletianus* a militibus acclamatus , eum altero anno devicit , & una cum *Apro* , cædem ultus *Numerianum* occidit. PUB. Quam multos tu Impp. hoc uno Dialogo scite in numerum coegisti? TULL. Dixi jam : velis imus atque quadrigis.

Hæc pauca de singulis memoria complectere ,
& satis interim multa tenebis.